

Indhold:

	Side
Formændene har ordet.....	3
Stenklubbens kommende aktiviteter.....	4
Foredrag om danske søpindsvin (referat).....	7
Fossiltur til Aggersund Kalkværk (referat).....	8
Sten- og fossil-siden (nyt).....	9
Generalforsamling 2006 (referat).....	10
Formandens beretning 2005-2006.....	12
Naturens egne kunstværker (referat).....	14
Eksperimentarium om Rubjerg Knude.....	15
Bog anmeldelse: Grønlands geologiske udvikling - fra urtid til nutid.....	16
Opstart af fossilgruppe.....	18
Information om Vendsyssel Stenklub.....	19
Billedsiden.....	20

Stenklubbens stensav og slibemaskine

Kan lejes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen.
Priserne er: stensav 100 kr., slibemaskine 50 kr.
slibebåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600).
Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubben mikroscop kan lejes for 100 kr. for 14 dage. Ønsker om at leje mikroscopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42.
Mikroscopet skal afhentes.

Vendsyssel Stenklubs bestyrelse:

Formand: og redaktør af <i>Hjemmeside</i>	Tommy Hatting Sørensen tlf. 98 39 20 84 E-mail:tommy.h.sorensen@mail.dk	Gerdavej 1, 9520 Skørping
Næstformand:	Erik Arentsen tlf. 24 40 91 27	Sønderbro 19 4.t.v. 9000 Aalborg
Kasserer:	Allan Andersen tlf. 98 91 08 42 E-mail: aljo@privat.dk	Åkandevvej 23 9800 Hjørring
Sekretær:	Susanne Schmidt tlf. 98 18 53 66 E-mail: sschm@daks.dk	Revlingebakken 40 9000 Aalborg
Redaktør: af <i>Stendyngen</i>	Poul Erik Friis tlf. 98 96 34 31 E-mail: pef@eucnord.dk	Ugiltvej 758 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Henrik Arildskov tlf. 96 78 11 87 E-mail: rejseholdet@privat.dk	Ilbjergevej 25, 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Tage Burholt tlf. 96784041 E-mail: tbu@nja.dk	Tårsvej 338, 9870 Sindal

Vendsyssel Stenklub's **hjemmeside** findes på adressen:

www.sitecenter.dk/vendsysselstenklub

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer sker på eget ansvar

2006-kontingentet i Vendsyssel Stenklub:

Enkeltperson.....	150 kr.	Par	225 kr.
Pensionist.....	100 -	Pensionistpar.....	150 -
Studerende	100 -	Unge under 18 år.....	100 -

Stenklubbens gironummer: 747-2110

Andre stenklubbers medlemsblade bedes sendt til redaktøren af Stendyngen

Kommende aktiviteter

*Vi er nu klar med sommerens og noget af efterårets program. Ud over de nævnte programpunkter regner vi med, at vi i år vil deltage med et par små ture i forbindelse med Geologiens Dage den 30. september og den 1. oktober. Se nærmere herom i næste nummer af Stendyngen. **HUSK:** Hvis det er et problem med f.eks. kørsel, så ring til turlederen eller et af bestyrelsesmedlemmerne. Der er altid nogen, der har en ekstra plads.*

24.-28 maj	:	Tur til Sønderjylland
17. juni	:	Strandtur til Limfjorden
19. august	:	Tur til Gærup og Skyum
21. august	:	Møde i Strandstensgruppen
28. august	:	Møde i Fossilgruppen
9. september	:	Tur til museet og grusgravene i Tarup/Davinde
28. oktober	:	Strandstenstur til Vigsø Bugt

Fra stranden ved Vigsø Bugt

Tur til Sønderjylland i Kr. Himmelfartsferien.

Nu skal vi snart af sted på vores årlige Kr. Himmelfartstur, denne gang til det sønderjydske. Tilmeldingsfristen er for længst overskredet, og der er sendt et brev med alle relevante oplysninger ud til deltagerne.

Tid: Onsdag eftermiddag den 24. maj til søndag den 28. maj
Sted: Se tilsendte brev
Pris: Ca. kr. 600,- + kørsel
Tilmelding: Tilmeldingsfristen er overskredet

Hvor det er relevant, indeholder kapitlerne et verdenskort, der viser beliggenheden af Grønland (for fx 390 millioner år siden) relativt til ækvator og kontinenterne.

Kun få fejl

Jeg har kun bemærket få fejl. Der nævnes „ultrabasiske silikat-mineraler“ på side 12; begrebet bruges for magmatiske bjergarter og ikke mineraler; „doloritisk“ (side 35) skulle være doleritisk; der er problemer med skalaen på side 169 (enheder mangler), 195 (meget svært at læse målstok) og 214 (skalaen er i „m“ men skulle være i „km“). Tolkningen af dannelsen af lagdelingen i Illimaussaq intrusionen er ikke den, de fleste fagfolk tror på i dag. I nogle få tilfælde er illustrationerne for små og teksten for lille (fx side 12-15), og billederne af håndstykkerne på side 34 lever ikke op til standarden af langt de fleste fotos.

Det er ikke let at skrive en bog af den art for ikke-fagfolk. Der er mange begreber i geologi, og bogen dækker en meget stort spektrum af faget. Med nogle ganske få undtagelser (som fx nefelinsyenit og de vanskelige og ofte eksotiske bjergartsnavne i Gardarprovinsen) er opgaven løst på en meget tilfredstillende måde.

Fantastiske fotos

Det bærende element gennem hele bogen er de fantastiske fotos af de grønlandske blotninger. Geologer, der arbejder i mindre velblottede områder, kan kun være misundelige!

Nogle af de mest interessante kapitler for anmelderen (som er „hardrock-geolog“) handler om undergrunden under havbunden omkring Grønland og de mineralske råstoffer. I sagens natur er der ikke mange fotos af blotninger under havbunden, men de velkonstruerede profiler er meget illustrative, og den geologiske historie velskrevet.

Mineralske råstoffer præsenteres på en tilgængelig måde, og beskrivelsen af den tidligere minedrift er spændende læsning. Potentialet for økonomiske fund af mineral-råstoffer samt olie og gas, som også behandles, viser, at de geologiske undersøgelser på og omkring Grønland langt fra er færdige.

En bog der kan anbefales

Grønlands Geologiske Udvikling - fra urtid til nutid - er en flot bog. Forfatteren må gratuleres med et imponerende resultat. De få småfejl trækker ikke ned i min vurdering af denne bog som et stort bidrag til den danskskrevne litteratur om geologi. Jeg kan anbefale bogen til alle geologi-interesserede - både fagfolk og ikke-fagfolk. De førstnævnte vil få belyst mange emner, hvor de ikke selv har ekspertisen; de sidstnævnte vil få deres interesse for geologi forstærket. Nu mangler der bare en tilsvarende bog om Danmarks geologi!

Skrevet af Niels Henriksen. Udgivet af GEUS oktober 2005. 270 sider. Pris: 290 kroner inklusiv moms, men eksklusiv forsendelse. Bogen kan købes hos: GEUS (bogsalg@geus.dk) eller Geografforlaget Aps (go@geografforlaget.dk). ISBN: 877871-163-0

Møde i strandstensgruppen

Emnet er denne gang blokke fra Dalarna. Nye interesserede er mere end velkomne. Ring forinden - tlf. 96781187

Tid: Mandag den 21. august kl. 19.00
Sted: Hos Henrik Arildskov, Ibjergvej 25, 9800 Hjørring.

Tur til museet og grusgravene i Tarup/Davinde

Sidste års succesrige tur til Fyn følges i år op af en tur til museet i Tarup/Davinde, hvor vi efter rundvisning af Peter Mortensen går på jagt i de fossile grusgrave ved museet.

Under rundvisningen vil vi se meget flotte løsblokke med fossiler fra forskellige tidsaldre - blokke, der kan give inspiration og gejst til den efterfølgende fossiljagt.

For de umættelige vil der efter Tarup/Davinde-seancen blive tilbudt en tur til den spændende klint ved Sønderby.

Tid: Lørdag den 9. september kl. 10.00
Sted: Vi mødes på rastepladsen umiddelbart efter den nye Lillebæltsbro. Herfra følges vi til Tarup/Davinde, hvor vi møder Peter kl. 11.00

Turleder: Henrik Arildskov

Strandstenstur til Vigsø Bugt

Vigsø Bugt ligger ved Hjørdemål klitplantage. Landskabet er præget af strand, strandeng, klitplantager, bakker, skov og åbne vidder.

Stranden ved Vigsø Bugt er en dejlig, bred sandstrand, som egner sig godt for både badning og windsurfing. Der er sandbund og vandet er meget klart.

Stranden er ca. 40 m bred og 30 km lang. Stranden er børnevenlig i vandkanten, men vandet bliver hurtigt dybt, og der kan være store bølger.

Stranden er kendt for sine mange sten, fortrinsvis norske blokke. Især har jeg tidligere fundet virkelig mange hornfels på denne strand. Danmarks eneste fuglefjeld 'Bulbjerg' kan opleves 11 km øst for Vigsø.

Madpakken fortæres på parkeringspladsen i Hjørdemål plantage, hvor der er gode muligheder for at finde læ for vestenvinden.

Er du mindre stedkendt, kan vi "samle dig op" kl. 10.30 ved vejkrydset midt i Tingskoven mellem Fjerritslev og Brovst.

Tid: Lørdag den 28. oktober kl. 11.00
Sted: Vi mødes i Hjørdemål klitplantage. Vejen slutter før selve stranden ved en større parkeringsplads.

Turleder: Poul Erik Friis Mobil 20 65 42 07

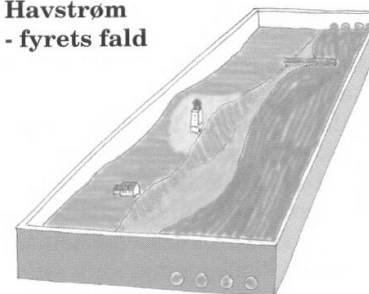
Eksperimentarium

Ny børnevenlig formidling af naturkræfternes spil på klinten.

VHM - Strandfogedgården har fået bevilget 160.000 kr. af Nordjyllands Amts Museums-pulje til etablering af et eksperimentarium om Rubjerg Knude.

I løbet af 2006 er det planen at illustrere og anskueliggøre områdets mægtige naturkræfter gennem modeller og maskiner.

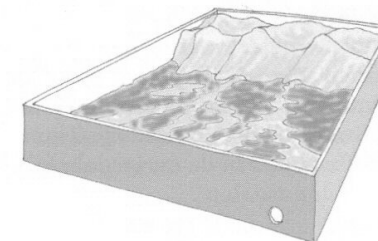
Havstrøm
- fyrets fald

Man vil bl.a. kunne se en model af Vendsyssel, der viser, hvor stor en del af landet der førhen stak op over havoverfladen, og i et bassin vises hvad der sker, når sandet transporteres af vandet. Meningen er gennem leg og udforskning at vise børn i alle aldre,

hvordan naturkræfterne udspiller sig i området omkring Rubjerg Knude fyr, og gøre ofte svært tilgængelig viden fra støvede bøger til sjove og lærerige oplevelser.

Leg gletscher

Modellen viser, hvordan det så ud for 28.000 år siden, da isen stod lige nord for Danmark. Ved Rubjerg er der først aflejret et lerlag. Da isen rykkede tættere på, blev der aflejret et sandlag over dette. Det er disse lag, der har dannet Rubjerg Knude, da de i frossen tilstand blev skubbet op i næsten lodret stilling af den fremrykkende gletscher.

Sakset fra VHM Nyt nr. 4 marts 2006

Messekalender 2006

27.-30.	juli.....	Evje (Norge)
2.- 3.	september.....	Ry
22.-24.	september.....	Moss (Norge)
14.-15.	oktober.....	Næstved
21.-22.	oktober.....	Assentoft
4.- 5.	november.....	Vissenbjerg

Fossiltur til Aggersund Kalkværk

Jørn Lentz viser rundt på området.

På denne solbeskinnede 1. april havde ca. 25 deltagere besluttet at vove sig indenfor på kalkværket.

Vi blev budt velkommen af den nye formand Tommy, der efter en kort indledning overlod ordet til driftsleder Jørn Lentz. Efter velkomsten gik vi op på et lille plateau for at danne os et overblik over graven, dels hvor fossilerne måske var, og hvor vi ikke måtte gå. Efter dette gik vi indenfor for at kigge på produktionen. Store forhold, en kæmpe stor hal, hvor det dryssede sagte ned med kalkstøv. Et sæt dæk til en af de store entreprenørmaskiner koster 800.000 kr. Kalken har alt efter renhed mange anvendelsesmuligheder, fra jordbrugskalk til mange forskellige industriprodukter, ja selv som en del af foderblandinger. Ligesom anvendelsesmulighederne er forskellige, er de forskellige anlæg i produktionen det også. Vi fik et spændende indblik i kalkværkets produktion. Efter dette skulle vi ud og samle fossiler, nattefrosken var ved at miste sit tag, og det blev efterhånden til en værre gang ælte. Men fossiler blev det til. Især må fremhæves den c-formede ammonit *Scaphites constrictus*, der i den sydlige del af kalkgraven fremkom i relativt store mængder. Der var tale om både ”stenkerner” og flotte aftryk. Også den rette ammonit *Baculites* var ret almindelig. Af andre gode fund må især nævnes en øreformet kiselsvamp, ikke blot en af talrige stumper, men hel og med 2 ”ører”. Af søpindsvin en *Cardiaster* og pigge af *Tylocidaris baltica* og *Stereocidaris*. Af muslinger var der især mange små kammuslinger, nogle med bølget rand, og østers (*Pycnodonte vesicularis*). Enkelte snegle, mange bryozøer og lidt brakriopoder. Kalken er fra den øvre del af Maastrichtien, altså yngre end Rørdal. Dette giver den lidt anderledes artssammensætning. Flere sank i ælte til knæene og sad uhjælpeligt fast, andre var tæt ved efter at have samlet en ”klumpfod” omkring støvlerne. Hen på eftermiddagen begyndte det at regne. Lidt køligt var det også, selv tidligere formand, nu bagmand, optrådte ikke længere kun i skjorteærmer. Så det var koldt. En stor tak til arrangøren Susanne, turleder Tommy og til Jørn Lentz for stor imødekommenhed. Skulle nogle få lyst til at vove sig ind i graven på egen hånd, skal man ringe til Jørn Lentz på forhånd, så han ved, man kommer. Telefonnummeret er 98 67 84 27.

Tage Burholt

Henrik har taget initiativ til at oprette en strandstensgruppe. Denne gruppe er en succes. Her mødes man på skift hos deltagerne og hjælper hinanden med at bestemme deltagerens sten. Dejligt med nye initiativer og dejligt, at gruppen fungerer så effektivt. Forhåbentlig kan vi med tiden sætte flere interessegrupper i gang.

Vi har efterhånden tradition for, at vi en gang om året omkring januar/februar arrangerer en foredragsaften med offentlig adgang. Dette arrangement har ligeledes været en stor succes. I år havde vi fået Henrik Madsen fra Moler-museet på Mors til at komme og fortælle om forstenede søpindsvin. Det blev en meget interessant aften med ca. 65 deltagere.

Stenhugning er stadig en yndet aktivitet. Vi havde i årets løb gennemført to weekender med stenhugning og fortsætter i 2006 med disse tilbud til medlemmer og andre interesserede.

I samarbejde med Vendsyssel Historiske Museum har vi igen i år gennemført en aktivitetsdag med stenslibning, stenhugning, stenbestemmelse m.m. Vi har for disse arrangementer høstet megen goodwill fra museet og vil gerne medvirke til en fortsættelse af disse. Arrangementet har været meget velbesøgt med over 100 besøgende og vel at mærke, interesserede og aktive besøgende.

I samarbejde med Folkeuniversitetet i Aalborg har vi arrangeret 7 kurser. Kurserne er altid velbesøgte, og fra deltagerkredsen har vi fået adskillige nye medlemmer til foreningen.

Tommy har igen været instruktør på præparationskurset, hvor han har fortalt og vist os, hvordan man kan præparere fossilfund. Kurset har været meget vellykket, og jeg ser gerne, at det bliver gentaget.

Juleafslutningen i år var ikke så velbesøgt som sædvanligt. Vi afholdt arrangementet på Strandfogedgården, hvilket viste sig at være en mindre god ide. Derfor vil vi fremover forsøge at finde andre lokaliteter til dette arrangement.

Stendyngen er en af vore stoltheder. Vi har et medlemsblad, som jeg mener vi kan være meget stolte af. Jeg vil gerne her rette en stor tak til Tommy, som er hovedmanden bag bladet.

Til slut vil jeg rette en tak til foreningens medlemmer for endnu et godt år og til bestyrelsesmedlemmerne en særlig tak for et stort engagement og det altid gode humør.

Poul Erik

Referat af generalforsamlingen 2006

Referat af generalforsamling lørdag den 4. marts 2006 kl. 10.00 hos Poul Erik Friis, Lørslev

Der var 17 deltagere til denne generalforsamling. Den var planlagt til at skulle finde sted på Strandfogedgården, Nr. Rubjerg, men måtte i sidste øjeblik flyttes på grund af frosne og sprængte vandvær. Der var stillet post op til omdirigering af de fremmødte, som ikke allerede havde fået besked. Følgende bestyrelsesmedlemmer var til stede: Poul Erik Friis, Allan Andersen, Tommy Sørensen, Henrik Arildskov, Hanne Glassau og Susanne Schmidt. Erik Arentsen havde meldt afbud pga. arbejde. Generalforsamlingen blev indledt med kaffe, rundstykker, wienerbrød og bjesk.

Formanden bød velkommen. Før vi tog fat på dagsordenen, gjorde Poul Erik opmærksom på den planlagte forårstur til Sønderjylland. Desuden gjorde Poul Erik opmærksom på, at vi nu var kommet ind i et jubilæumsår.

Ad 1. Valg af dirigent

Bestyrelsen foreslog Jonna Andersen som dirigent, og hun blev valgt. Hun konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt varslet. Der var ingen kommentarer til dagsordenen.

Ad 2. Fremlæggelse af formandens beretning

Formanden aflagde en fyldig beretning om arrangementer og formandens personlige overvejelser. Vi havde haft et travlt år med endnu flere aktiviteter end det foregående år. Formanden efterlyste også emner til spændende foredrag, vi kan arrangere i Folkeuniversitets-regi. Der var ingen kommentarer til beretningen, som herefter blev godkendt.

Ad 3. Fremlæggelse af foreningens årsregnskab

Årsregnskabet blev omdelt til alle og gennemgået punkt for punkt af Allan. 2005 viser en rigtig god økonomi med et lille overskud. Regnskabet, som var revideret og godkendt af revisorerne, blev herefter godkendt af generalforsamlingen.

Ad 4. Forslag fremlagt af bestyrelsen

Der var i år ingen forslag fra bestyrelsen.

Ad 5. Indkomne forslag fra medlemmerne

Der var ikke indkommet forslag til bestyrelsen fra nogen medlemmer.

Ad 6. Fastsættelse af kontingent for 2007

Bestyrelsen foreslog samme kontingent for 2007. Forslaget blev vedtaget enstemmigt.

Ad 7. Valg af bestyrelsesmedlemmer

Formanden meddelte, at Hanne Glassau havde fået arbejde i Norge, og at hun derfor ikke kunne deltage fuldt ud i bestyrelsesarbejdet. I fælles forståelse havde bestyrelsen derfor bedt suppleanten Tage Burholt om at indtræde i bestyrelsen for Hanne.

På valg var Tommy, Susanne og Poul Erik. Alle tre var villige til genvalg, og de blev valgt.

Ad 8. Valg af to bestyrelsessuppleanter

Som førstesuppleant blev Sven Madsen valgt, og som andensuppleant blev Britta Andreasen valgt.

Ad 9. Valg af revisorer og revisorsuppleant

Frants Kristensen og Anders Mortensen var villige til genvalg og blev valgt som revisorer. Som revisorsuppleant blev Ib Hansen genvalgt.

Ad 10. Eventuelt

Der var ingen meddelelser eller nogen, som ønskede ordet.

Herefter blev generalforsamlingen erklæret for afsluttet.

/Susanne Schmidt, sekretær

Velkommen til nye medlemmer

Ulla og Villy Sørensen, Randers

Marianne Ibsen, Aalborg

Formandens beretning 2005-2006

Endnu et år er gået, siden foreningen blev dannet 1. september 1986. Vi har i det forløbne år haft gang i rigtig mange aktiviteter. Bestyrelsen håber, at vi har levet op til medlemmernes tillid. Ellers er det netop her på generalforsamlingen, at man har lejlighed til at komme med ris og ros og gode ideer.

Status på aktivitetssiden:

- Vi har i løbet af året gennemført 7 ekskursioner til forskellige lokaliteter, hvor vi kunne lede/grave/hugge efter sten og fossiler.
- Strandstensgruppen har afholdt 3 mødeaftener med bestemmelse af strandsten m.m.
- Vi har gennemført præparationskursus/workshop på Strandfogedgården.
- Vi har haft foredrag om søpindsvin i samarbejde med Folkeuniversitetet.
- 2 weekender har vi haft stenhugning i Lørslev.
- I samarbejde med Historisk Museum har vi gennemført en aktivitetsdag på Strandfogedgården.
- I samarbejde med Historisk Museum har vi arrangeret en fossiludstilling på Museet i Hjørring.
- Vi har selvfølgelig haft vores traditionelle juleafslutning med gløgg og æbleskiver og bankospil.
- Sammen med Folkeuniversitetet i Aalborg har vi arrangeret 7 kurser med geologiske emner.

Det samarbejde, vi i 2004 indledte med Vendsyssel Historiske Museum, synes vi har været meget givende. Fossiludstillingen er efter ønske fra museet blevet forlænget med et halvt år, og udstillingen med ledeblokke her på Strandfogedgården fortsætter også foreløbig.

Vore ekskursioner har et meget varieret deltagerantal. Hvorfor der er denne variation, kan vi desværre ikke give nogen forklaring på; vi kan ikke få øje på den røde tråd. Vores planlagte tur til Læsø havde ingen tilmeldinger, men strandstenturen til Hirtshals på en regnfuld og kold dag blev gennemført af ca. 25 deltagere.

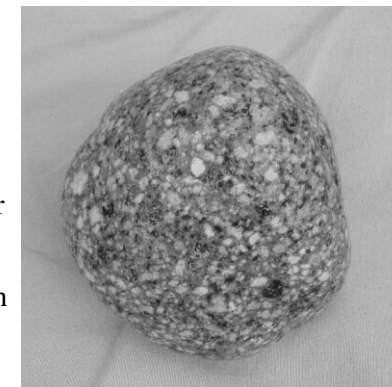
Vores 5-dages tur til Siljan var meget vellykket. Arrangementet fik mange roser fra de ca. 20 deltagere. En særlig tak skal lyde til Henrik for et stort planlægningsarbejde og en perfekt turledelse.

Sten- og fossilsiden

Venjanporfyrit

Venjanporfyrit er en af de almindelige ledeblokke, fra Dalarna og findes hyppigt i Danmark. I Nordjylland finder vi oftest den såkaldte Gruvåsen-type, som har sit hjemsted i den sydlige del af Dalarna nær grænsen til Värmland. Grundmassen er almindeligvis rødbrun og indeholder et utal af hvide, gullige og grønne strøkorn af plagioklas, få lyserøde korn af kalifeldspat og en del mørke mineraler. De sidstnævnte er dels mørke korn af biotit og hornblende, og dels mørke aggregater af hornblende, klorit og epidot. Da bjergarten er mere basisk end traditionelle porfyre og af den grund indeholder mere plagioklas end kalifeldspat, kaldes den en porfyrit. Venjanporfyrit af Kättbo-typen er mere finkornet og mindre farvestrålende. Den findes længere mod nord i Dalarna og vil blive præsenteret senere.

I „Sten i det danske landskab“ bytter Per Smed ved en fejltagelse om på de to typer og placerer den finkornede type i Syd-dalarna.

Hoploscaphites constrictus

Denne ammonit er en af de almindeligste i Øvre Maastrichtien. Vi finder den af og til på vores ture i Rørdal og ikke mindst i Aggersund, som er lidt yngre kridt end Rørdal. Hoploscaphites constrictus var da også, sammen med den rette ammonit Baculites, en af de sidste ammonitter, der uddøde omkring Kridt/Tertiær-grænsen. Det, vi finder, er enten indvendige eller udvendige aftryk, selve ammonitten er opløst i kridtet, da den består af aragonit. Aragonit er en anden og meget let opløselig krystalform af calciumcarbonat end f.eks. kalcit. For at bevare sine fund af denne type bør man hærde dem, da de egentlig bare består af blødt og let forgængeligt kridt. Der findes forskellige midler og metoder til dette.

Se farvebilleder på bagsiden af bladet

Naturens egne kunstværker

Stig Schack fortæller ved klinten

I samarbejde med Foreningen Norden, lokale arkiver og museer arrangerede Vendsyssel Stenklub søndag den 9. april en geologiekursion til Hirtshals, Lønstrup og Nr. Lyngby med seniorforsker Stig Schack Pedersen, GEUS, som leder. Stig har på baggrund af studier baseret på fotogrammetrisk opmåling skrevet afhandlingen „Structural analysis of the Rubjerg Knude Glaciotectonic Complex, Vendsyssel, northern Denmark“, som han d. 10 marts i år fik antaget som doktordisputats. Det var en populariseret udgave af de nye, videnskabelige resultater, han berigede de ca. 25 deltagere med.

Turen startede ved Hirtshals Klint, hvor vi så på ældre yoldialer med fossiler samt sten formet af smeltevandsstrømme og havets bølger. Desuden blev nogle typiske ledeblokke præsenteret.

Syd for Lønstrup kikkede vi på Ribjerg-formationen, som består af smeltevandsaflejringer, samt de smukke foldninger omkring Mårup Kirke.

Ved Rubjerg Knude så vi på flyvesandsformationer og fik forklaret, hvordan menneskets indgriben mod sandfygningen har fremskyndet tilsandingen af fyret. Ekskursionen fortsatte til Nr. Lyngby, hvor vi blev præsenteret for nogle smukke mudder-diapirer. Diapirer forbindes oftest med salt, men Stig forklarede, hvordan mudder under de rette betingelser kan stige op og danne flotte strukturer på samme måde som den permiske salt.

En begivenhedsrig dag med en faglig velfunderet leder, der beredvilligt øsede ud af sin store viden. Som en afsluttende gestus forærede Stig deltagerne det danske resumé af sin afhandling.

Henrik Arildskov

Foredrag om Søpindsvin

Rekordstort fremmøde til interessant foredrag om søpindsvin

Deltagerne lytter opmærksomt, når Henrik fortæller om deres medbragte søpindsvin

Den 24. januar havde Stenklubben i samarbejde med Folkeuniversitetet arrangeret et foredrag om danske søpindsvin.

Vi havde fået Henrik Madsen fra Mølermuseet på Mors, som sidste år på museet havde en særudstilling om netop søpindsvin, til at komme og fortælle. Det må siges at være en stor succes, der var et rekordstort fremmøde på ca. 60 personer, og jeg tror, alle fik, hvad de kom efter.

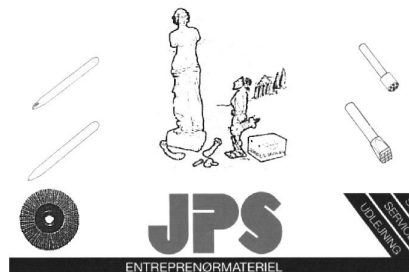
Henrik fortalte vidende og begejstret på sin egen jævne og ligefremme facon, samtidig med at han viste flotte billeder af de danske søpindsvin.

Der var også afsat god tid til at besvare spørgsmål og fortælle om de mange søpindsvin, deltagerne på opfordring havde medbragt.

En stor tak til Henrik for en god og lærerig aften.

Tommy

STENHUGGER-VÆRKTØJ

Vandværksvej 25 . 9800 Hjørring . Tlf. 98928366 . 98928382

Bog anmeldelse

Grønlands Geologiske Udvikling - fra urtid til nutid

Sakset fra *Geologisk Nyt* nr. 6 dec. 2005

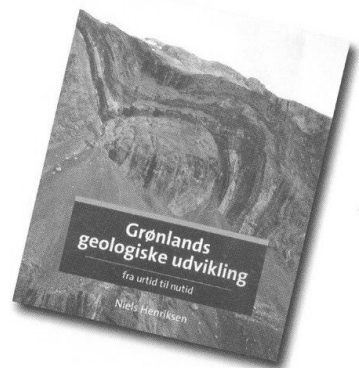
Af J. Richard Wilson, *Geologisk Institut, Aarhus Universitet*

Grønlands geologiske udvikling har fundet sted gennem 3.800 millioner år. Grønland domineres af indlandsisen, men langs randen af denne er der et isfrit område, der dækker ca. 410.000 km². Det is-skurede landskab og manglen på vegetationen betyder, at blotningsgraden og kvaliteten heraf ofte er fantastisk; den lange geologiske udvikling kan studeres i detaljer.

Forfatteren Niels Henriksen var ansat hos GEUS (tidligere Grønlands Geologiske Undersøgelse) i mange år og har selv besøgt meget af Grønland. Han var chef for den geologiske kortlægning af Grønland og ekspeditionsleder i over 25 år. Den geologiske oversigtskortlægning af Grønland på en skala af 1:500.000 er nu færdig med udgivelse af 12 farvetrykte kort. Der er ingen bedre kvalificeret til at skrive en oversigtsbog over Grønlands geologi end Niels Henriksen.

Bokse og ordforklaringer

Bogen er forsøgt skrevet for ikke-fagfolk. Den geologiske udvikling behandles - i sagens natur - kronologisk med de ældste (og ofte mest indviklede) bjergarter først.

Læseren hjælpes gennem teksten med mange „bokse“, hvor diverse processer, begreber og emner præsenteres på en tilgængelig måde. Der er over 50 bokse, som behandler emner så diverse som isostasi, metamorfose, absolutte aldersbestemmelser, pladetektonik, stratigrafi, opmåling af profiler, ichthyostega, sekvensstratigrafi, magma, dybhavsboringer, istidens klimasvingninger, de mineralske råstoffers kategorier, regler for efterforskning og minedrift samt olieefterforskning i Jameson Land.

Der er også en 16 siders ordforklaring bagerst i bogen, efterfulgt af et stikordsregister (7 sider). De fleste feltfotos er udstyret med et lille grønlandskort, der viser, hvorfra i landet billedet er.

Strandtur til Limfjorden ved Nørholm.

Denne dag skal vi på en frisk travetur langs Limfjorden sammen med Alice. Dette sted er en af hendes favoritlokaliteter; det er her Alice finder de fleste af sine flotte fossiler, bl.a. de fantastiske kisel- og kalksvampe. Der kan også findes fine strandsten og, hvis man er heldig, et stykke rav.

Tid: Lørdag den 17. juni kl. 10.00
Sted: Vi mødes ved Klitgårds Fiskerleje mellem Aalborg og Nibe
Turleder: Alice

Tur til Gærup og Skyum

Limfjordsområdet fra Thisted og mod syd langs Vilsund er kendt for sine spændende fossillførende blokke fra tertiærtiden.

Omkring Silstrup Hoved træder Fur-formationen i dagen med moler og cementsten. Længere mod syd ligger oligocæne aflejringer med glimmerler og løsblokke, der i fossilindhold ligner de såkaldte „Brøndumblokke“. Omkring Gærup og Skyum skifter løsblokkene karakter og præges af kalk- og glimmerholdige sandsten med rester af planter og muslinger. Blokkene kaldes „Skyumblokke“ og stammer fra overgangen mellem oligocæn og miocæn. Faunaen er marin og indeholder stort set de samme arter som Klittinghoved-formationen i Sønderjylland. I området findes også kuglerunde konkretioner, hvoraf nogle på størrelse med en fodbold. De kan indeholde snegle og krabber. Man må være forberedt på en del strabadser, da adgangsvejene flere steder er vanskelige.

Husk at medbringe normalt ekskursionsudstyr samt en solid madpakke.

Tid: Lørdag den 19. august kl. 10.00
Sted: Vi mødes hvor Åsvej-Skyumvej krydser Vilsundvej umiddelbart vest for Vilsundbroen.
Turleder: Henrik

Kæmpe krabbepolle

Interessegrupper

Opstart af fossilgruppe

På initiativ af Henrik blev der for ca. et år siden oprettet en strandstensgruppe. Det har vist sig at være en stor succes, og jeg synes at tiden nu er moden til at følge op med en fossilgruppe. Det foregår på den måde, at man i vinterhalvåret, ca. en gang om måneden på skift holder møder hos hinanden, hvor man så tager et på forhånd aftalt emne op.

Jeg vil meget gerne høre fra medlemmer, som er interesserede i at være med i denne gruppe.

Jeg foreslår, vi holder første møde mandag den 28 august kl. 19.00 hos mig. Første emne vil være: bestemmelse af danske kridtfossiler fra Maastrichtien, det vil sige fossiler fra primært Rørdal og Aggersund.

Hvis der er nogen, der har lyst til at starte interessegrupper op inden for andre områder, vil det være meget velkommen. Grupperne lever lidt deres eget liv, møderne bliver annonceret her i bladet, og som noget nyt vil der i dette nummer af Stendyngen og fremover være en side med beskrivelse af en ledeblok eller lignende og et fossil. På hjemmesiden vil der komme en opsamling af disse, hver gruppe vil ligeledes få tildelt en afdeling af hjemmesiden

Tommy tlf. 98392084

Tilbehør til slibning

Vi har slibemaskiner, tromler, vibratorer, stensave
 Vi har slibepulver, rå sten, sten i skiver, rå rav
 Vi har indfatninger, både forsølvede og sterlingsølv
 Vi har arbejdende værksted, ravmuseum m. fossiler

Vi sender gerne katalog over maskiner og tilbehør

Ravsliberen

Frants Kristensen

Algade 12a
 9300 Sæby Tlf. 98 44 55 27

Formændene har ordet

Den afgående formand:

Jeg vil hermed benytte lejligheden til at overbringe foreningens medlemmer og bestyrelse en stor tak for de år, jeg har haft glæden af at være formand.

På vort første bestyrelsesmøde efter generalforsamlingen blev Tommy valgt til at overtage formandsposten. Efter mange overvejelser har jeg nemlig fundet det rigtigst, at en anden skulle overtage formandsposten, da jeg og min hustru Joan er midt i en større ændring af vort arbejdsliv. Joan tiltrådte 1. april en stilling som sygeplejerske i Grønland, selv går jeg inden for overskuelig fremtid på efterløn og har da planer om at følge efter. Derfor fandt jeg det bedst for bestyrelsesarbejdet, at vi allerede ved den ordinære konstituering valgte en ny formand. Jeg har dog den glæde fortsat at være medlem af bestyrelsen.

Jeg byder Tommy velkommen til formandsposten. Jeg er helt sikker på, at foreningen får en kompetent formand, et forfriskende nyt pust, som helt sikkert vil bidrage med nye tanker og ideer.

Poul Erik

Den nye formand:

Som I kan se ovenfor, er der på vores konstituerende møde sket lidt forandringer i bestyrelsen. Tage Burholt er trådt ind i stedet for Hanne, som for tiden arbejder i Norge. Tak for indsatsen til Hanne, som vi glæder os til at se igen, når hun engang vender hjem. Samtidig velkommen til Tage, vi glæder os meget til at kunne trække på Tages store viden om bl.a. fossiler og lokaliteter.

Så er det faldet i mit lod at løfte den tunge arv efter Poul Erik. Det bliver ikke nemt men jeg glæder mig nu alligevel til at prøve kræfter med den del af bestyrelsesarbejdet og håber, jeg kan leve op til tilliden. Jeg ved, der er stor opbakning fra en velfungerende og godt arbejdende bestyrelse. Poul Erik har valgt at afgive formandsposten, da han sandsynligvis flytter til Grønland i en periode. Han bliver i bestyrelsen, hvor han overtager en del af opgaven som redaktør af Stendyngen. Det vil blive sammen med et redaktionsudvalg, hvor han hovedsagligt vil tage sig af den tekniske del. Jeg vil gerne sige en meget stor tak til Poul Erik for det store arbejde, han som formand har lavet for Stenklubben, og jeg håber han, vender stærkt tilbage, når han igen falder til ro.

Nu begynder det jo endelig at ligne forår udenfor, så vi igen kan komme ud at rode i jorden og arbejde med de ting, vi hver især brænder for. De fleste af os har jo nok været i gang længe; vi har allerede haft den første tur, som gik til Aggersund (se referat længere fremme i bladet). Så er der de helt hardcore, som næsten ikke opdagede det var vinter. Til sidst vil jeg ønske jer alle sammen en rigtig god sommer, forhåbentlig med masser af gode fund og oplevelser. Jeg håber at se rigtig mange af jer på de kommende ture.

Tommy

Billedsiden

Venjanporfyrit

God Sommer!

Rundvisning i produktionshallen på Aggersund Kalkværk

Hoploscaphites constrictus

En del af Stenklubbens medlemmer har i gennem flere år været med på Henrik Madsens ture til England og Frankrig. Her er en lille appetitvækker, hvis der er flere, der skulle have lyst.

En lille forårsbebuder

Stendyngen

Nr. 2

21. årgang

Maj 2006

Stort fremmøde til foredrag

Der var rekordstort fremmøde til Henrik Madsens foredrag om søpindsvin

I dette blad

Sommerens program	Side 4
Søpindsvin (referat)	Side 7
Aggersund (referat)	Side 8
Sten- og fossilsiden (nyt)	Side 9
Generalforsamling (referat)	Side 10
Naturens egne kunstværker (referat)	Side 14

